

Nors Teisingumo Teismas jau konstatavo, kad Vokietijos reglamentavimo tvarka, nustatanti minimalius honorarų už architektų ir inžinierių paslaugas tarifus (HOAI), prieštarauja Paslaugų direktyvai, privačių asmenų ginčą nagrinėjantis nacionalinis teismas, remdamasis vien Sąjungos teise, neprivalo netaikyti šios Vokietijos reglamentavimo tvarkos

Vis dėlto tai neturi įtakos, pirma, šio teismo galimybei nagrinėjant tokį ginčą atmesti minėtos reglamentavimo tvarkos taikymą remiantis nacionaline teise ir, antra, dėl šios reglamentavimo tvarkos neatitikties Sąjungos teisei nukentėjusio asmens teisei pareikalus pareikalauti iš Vokietijos valstybės atlyginti žalą

2016 m. nekilnojamojo turto bendrovė *Thelen* ir inžinierius MN sudarė inžinierių paslaugų sutartį, pagal kurią MN įsipareigojo už fiksuoto 55 025 EUR dydžio honorarą suteikti tam tikras *Verordnung über die Honorare für Architekten- und Ingenieurleistungen (Honorarordnung für Architekten und Ingenieure – HOAI)* (2013 m. liepos 10 d. Vokietijos nutarimas dėl honorarų už architektų ir inžinierių paslaugas, toliau – HOAI) nurodytas paslaugas.

Po metų MN nutraukė sutartį ir galutinėje sąskaitoje apskaičiavo honorarą už suteiktas paslaugas. Remdamasis HOAI¹ nuostata, numatančia, kad paslaugos teikėjas už suteiktą paslaugą gali reikalauti atlygio, atitinkančio bent jau minimalų nacionalinėje teisėje nustatytą tarifą, ir atsižvelgęs į jau atliktus pervedimus, MN kreipėsi su ieškiniu į teismą, reikalaudamas sumokėti likusią 102 934,59 EUR sumą, t. y. didesnę sumą, nei sutarties šalys buvo sutarusios.

Pirmojoje ir antrojoje instancijose bylą pralaimėjusi *Thelen* su kasaciniu skundu kreipėsi į *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) – prašymą priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje pateikusi teismą. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą šis teismas primena, kad Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs² minėtos HOAI nuostatos nesuderinamumą su Direktyvos 2006/123³ nuostata, iš esmės draudžiančia valstybėms narėms palikti galioti reikalavimus, pagal kuriuos veiklos vykdymas susiejamas su paslaugų teikėjo pareiga laikytis minimalių ir (arba) maksimalių tarifų, jeigu šie reikalavimai neatitinka kumuliacinių nediskriminavimo, būtinumo ir proporcingumo sąlygų. Todėl nacionalinis teismas nusprendė kreiptis į Teisingumo Teismą siekdamas išsiaiškinti, ar vertindamas privataus asmens kitam privačiam asmeniui pareikšto ieškinio pagrįstumą, jis turi netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, kuria grindžiamas reikalavimas, tuomet, kai ši nuostata prieštarauja direktyvai, konkrečiu atveju – Paslaugų direktyvai. Šiuo klausimu minėtas teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju HOAI neįmanoma aiškinti taip, kad atitiktų Paslaugų direktyvą.

¹ Pagal šio nutarimo 7 straipsnį privaloma taikyti tarifus, nustatytus tame straipsnyje numatytoje architektų ir inžinierių planavimo ir priežiūros paslaugų tarifų skalėje, išskyrus tam tikrus išimtinus atvejus, o susitarimas su architektu ar inžinieriumi dėl mažesnių už minimalius tarifus honorarų laikomas niekiniu.

² 2019 m. liepos 4 d. Sprendimas *Komisija / Vokietija*, C-377/17, ir 2020 m. vasario 6 d. Nutartis *hapeg dresden* C-137/18.

³ Tai reglamentuojama 2006 m. gruodžio 12 d. Europos parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, 2006, p. 36, toliau – Paslaugų direktyva) 15 straipsnio 1 dalyje, 2 dalies g punkte ir 3 dalyje. Remiantis šiomis nuostatomis, valstybės narės visų pirma turi patikrinti, ar jų teisės sistemoje numatyta reikalavimų, pagal kuriuos veiklos vykdymas susiejamas su paslaugų teikėjo pareiga laikytis minimalių ir (arba) maksimalių tarifų, ir užtikrinti, kad tie reikalavimai atitiktų nediskriminavimo, būtinumo ir proporcingumo sąlygas.

Teisingumo Teismo vertinimas

Teisingumo Teismo didžioji kolegija nusprendė, kad **išimtinai privačių asmenų ginčą nagrinėjantis nacionalinis teismas, remdamasis vien Sąjungos teise, neprivalo netaikyti nacionalinės reglamentavimo tvarkos, kurioje, pažeidžiant Paslaugų direktyvos 15 straipsnio 1 dalį, 2 dalies g punktą ir 3 dalį, nustatyti minimalūs honorarų už architektų ir inžinierių paslaugas tarifai, o nuo šios tvarkos nukrypstantys susitarimai pripažįstami niekiniais.**

Pagal Sąjungos teisės viršenybės principą reikalaujama, kad visos valstybių narių institucijos užtikrintų visišką įvairių Europos Sąjungos teisės normų veiksmingumą. Be to, kai nėra galimybės nacionalinę reglamentavimo tvarką aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę, pagal šį principą reikalaujama, kad nacionalinis teismas, įpareigotas pagal savo kompetenciją taikyti Sąjungos teisės nuostatas, užtikrintų visišką šių nuostatų veiksmingumą, prireikus savo iniciatyva netaikydamas bet kurios, net ir vėliau priimtose, joms prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos, ir jis neprivalo prašyti ar laukti pirmesnio šios nacionalinės nuostatos pašalinimo per teisėkūros ar kitą konstitucinę procedūrą.

Tačiau **nacionalinis teismas, remdamasis vien Sąjungos teise, neprivalo netaikyti Sąjungos teisės nuostatai prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos, jeigu Sąjungos teisės nuostata nėra tiesiogiai veikianti. Vis dėlto tai neturi įtakos to teismo ar bet kokios kompetentingos nacionalinės administracinės institucijos galimybei, remiantis vidaus teise, atmesti nacionalinės teisės nuostatos, prieštaraujančios tiesiogiai neveikiančiai Sąjungos teisės nuostatai, taikymą.**

Nagrinėjamu atveju Teisingumo Teismas priminė, kad, vadovaujantis jo jurisprudencija, Paslaugų direktyvos 15 straipsnio 1 dalis gali veikti tiesiogiai, nes yra pakankamai tiksli, aiški ir besąlyginė. Vis dėlto šioje byloje minėta nuostata kaip tokia remiamasi kilus ginčui tarp privačių asmenų, siekiant užkirsti kelią jai prieštaraujančios nacionalinės reglamentavimo tvarkos taikymui. Konkrečiau kalbant, jeigu pagrindinėje byloje būtų tiesiogiai taikoma Paslaugų direktyvos 15 straipsnio 1 dalis, MN netektų teisės reikalauti honoraro, atitinkančio aptariamame nacionalinės teisės akte numatytą minimalų tarifą. Tačiau pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją atmetama galimybė šiai nuostatai pripažinti tokį veikimą, kai yra kilęs ginčas tarp privačių asmenų.

Teisingumo Teismas priduria, kad pagal SESV 260 straipsnio 1 dalį, jeigu Teisingumo Teismas nustato, kad valstybė narė neįvykdė kokios nors pareigos, ji privalo imtis būtinų priemonių Teisingumo Teismo sprendimui įvykdyti, o kompetentingi nacionaliniai teismai ir administracinės institucijos savo ruožtu privalo imtis visų priemonių, kad palengvintų visišką Sąjungos teisės veikimą, ir prireikus netaikyti Sąjungos teisei prieštaraujančių nacionalinės teisės nuostatų. Vis dėlto **įsipareigojimų nevykdymą konstatuojančiais sprendimais visų pirma siekiama apibrėžti valstybių narių užduotis, kai jos nevykdo savo pareigų, o ne suteikti privatiems asmenims teises. Taigi minėti teismai ir institucijos, remdamiesi vien tais sprendimais, neprivalo kilus ginčui tarp privačių asmenų netaikyti direktyvos nuostatai prieštaraujančios nacionalinės reglamentavimo tvarkos.**

Dėl nacionalinės teisės neatitikties Sąjungos teisei nukentėjusi šalis savo ruožtu galėtų remtis Teisingumo Teismo jurisprudencija, siekdama prireikus reikalauti dėl neatitikties padarytos žalos atlyginimo. Minėtoje jurisprudencijoje numatyta, kad valstybės narės turi įsitikinti, ar privatiems asmenims buvo atlyginta žala, padaryta dėl Sąjungos teisės nesilaikymo.

Teisingumo Teismas šiuo klausimu pabrėžė, kad šis Sąjungos teisės pažeidimas laikytinas pakankamai aiškiai išreikštu, kaip tai suprantama pagal jo jurisprudenciją dėl valstybės narės deliktinės atsakomybės atsiradimo pažeidus Sąjungos teisę, nes jau buvo konstatuota, kad aptariama nacionalinė reglamentavimo tvarka yra nesuderinama su Sąjungos teise, todėl jos palikimas galioti reiškia Vokietijos Federacinės Respublikos įsipareigojimų nevykdymą.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106